

Armanak Uskara

edo

Z

iberouko Egunaria

1901 gerren ourtheko

Jinkoa eta Herria !
Zuhurtarizona eta lana !
Eta bizi bethi Uskalduna !
Iao ! Iao !
I-a-a-a-a-o-o-o-o-o !

SALTZEN DA

Maolen
DETCHEVERRY enian

Atharratzen
MENDIONDO-SANTZENIAN

Prezioa : SOS BAT

BEGITHARTE HORIEK:

- ⊕ *erran nahi da* : Estiapen hastia *edo* argizagi oso.
 ☿ " Argizagi azken laordena.
 ● " Gorapen hastia *edo* argizagi berri.
 ☽ " Argizagi lehen laordena.

OURTHEKO BESTA ALDAKORRAK :

SETUAJESIMO, *baranthailako* 3^{an}; — HAOSTE, *baranthailako* 20^{an};
 — BAZKO, *jorrailako* 7^{an}; — ERROGAZIONIAK, *maiatzeko* 13^{an},
 14^{an} eta 15^{an}; — SALBATORE, *maiatzeko* 16^{an}; — PHENTEKOSTE,
maiatzeko 26^{an}; — BESTABERRI, *arramaiatzeko*, 6^{an}; — ABEN-
 TUKO LEHEN IGANTIA, *abentu* 1^{an}.

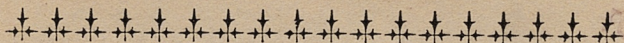
LAOR THENPORAK :

Barant. 27 ^u mart. 1 eta 2 ⁿ .	}	Buruilako 18 ⁿ , 20 ⁿ eta 21 ⁿ .
Maiatz 29 ⁿ , 31 ⁿ eta arram. 1 ⁿ .		Abentuko 18 ⁿ , 20 ⁿ eta 21 ⁿ .

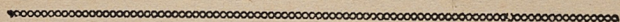
EKHI ETA ARGIZAGI ULHUNTZIAK :

Argizagi ulhuntze maiatz 3^{an}; pharte ikhousiren da Uskal Herrian. — Ekhi ulhuntze osoa maiatz 17^{an} ikhousiren eztena Uskal Herrian. — Argizagi ulhuntze, urrieta 27^{an}, pharte ikhousiren dena Uskal Herrian. — Ekhi ulhuntze azaro 10^{an}; pharte ikhousiren da Uskal Herrian.

ERRAN ZAHAR

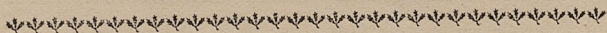

1. Ditcha houna, noula beita bera utsu,
Hari darraizkonak utsutzen dutu.
2. Dohain emana zerbait hoberen eske dago.
3. Dianak azer phiper.
4. Edozouin choriri eder bere habia.
5. Egik bathi, goitzia gatik.
6. Eginak eztu eginkezunik.
7. Egurra dagianak lekhu gaitzian,
Ekharri beharko du souinian.
8. Eihera houn da dabileno,
Eta ez geldirik dagoeno.
9. Eiheran dadinak egon egi,
Bidian laster begi.
10. Elhurra bere haroan asegarri,
Hantik kanpoan gosegarri.
11. Elizatik hullanena.
Altharetik hurrunena.
12. Emak zaretaz, bilha eztirok ahurretaz.
13. Emaitzak haosten tu haitzak.
14. Emaztia hartzen dianak ezkontsari hutsagati,
Biharamuna du dolu eguna, gaitz darraikona gati.
15. Em'erdi oro zoro.

HANITCH KHASU HOUNI

ZIBEROUKO armanaka eginik da bi kartillaz algarreki josirik. Lehena, mehe mehia, hamabi hilabeteren egunaria dena, ourthiaren urhentzian berheztekoa da nahidenaren egiteko. Bigerren kartilla edo phartia, mintzo dena istoriaz, aholku hounez laboriarentako, errezetaz, etc., houra ourthe oroz behar da begiratu arrankurareki. Hollak markaturik dutu bost ourthez arround.

LIBRU BERRI USKARAZ

USKAL NOELEN LILIA

Hounturik Jesusen Inkarnaziñiaren ouhouretan

Eta orai harzara Uskaldunbatek ahaire
Zaharrekin arra mouldaerazirik

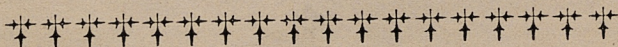

PARISEN

15, STANISLAS KARRIKAN, 15

Prezioa : BOST SOS

OURTHARILA

Egunak luzatzen dira oren batez.

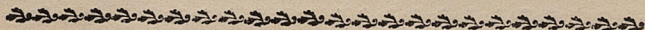
- Ⓜ a. o. 4ⁿ, gaiherdi eta 23^{min}.
 Ⓜ a. l. 12ⁿ, goizanko 8^{or} eta 47^m.
 Ⓜ a. b. 20ⁿ, goizanko 2^{or} eta 45^m.
 Ⓜ l. l. 26ⁿ, arrastiriko oren 1^{an}.

BARANTHAILA

Eg. luzatzen dira oren 1 eta erdiz.

- Ⓜ a. o. 3ⁿ, goizanko 3^{or} eta 39^m.
 Ⓜ a. l. 11ⁿ, goizanko 6^{or} eta 21^m.
 Ⓜ a. b. 18ⁿ, arrastiriko 2^{or} eta 54^m.
 Ⓜ l. l. 25ⁿ, goizanko 6^{or} eta 47^m.

1 Asteharte.	ZIRKONZISION
2 Astizken.	s. Makari.
3 Ostegun.	sa Jenevieva.
4 Ostirale.	s. Rigobert.
5 Neskanegun.	sa Amelia.
6 Igante.	APHARIZIO.
7 Astelehen.	sa Melania.
8 Asteharte.	s. Luzien.
9 Astizken.	s. Julien.
10 Ostegun.	s. Gillen.
11 Ostirale.	s. Teodose.
12 Neskanegun.	sa Taziena.
13 Igante. 1.	J. K. Batheia.
14 Astelehen.	s. Hilera.
15 Asteharte.	s. Phaole, erm.
16 Astizken.	s. Marzel.
17 Ostegun.	s. Antoni.
18 Ostirale.	J. Phetir. Err. Jartia
19 Neskanegun.	s. Kanut.
20 Igante. 2.	s. Sebastien.
21 Astelehen.	sa Añes.
22 Asteharte.	s. Bizente.
23 Astizken.	A. B. Ezkontz.
24 Ostegun.	s. Timote.
25 Ostirale.	J. Phaoler kon.
26 Neskanegun.	s. Polikarpe.
27 Igante. 3.	sa Anjelika.
28 Astelehen.	s. Zirilo.
29 Asteharte.	s. Frantzes S.
30 Astizken.	sa Martina.
31 Ostegun.	s. Petiri Nol.

1 Ostirale.	s. Iñazio.
2 Neskanegun.	KHANDERALLU
3 Igante.	Zetuajezimo.
4 Astelehen.	sa Jana, Val.
5 Asteharte.	sa Agata.
6 Astizken.	sa Drotea.
7 Ostegun.	s. Romual.
8 Ostirale.	s. Johane Mat.
9 Neskanegun.	sa Apolina.
10 Igante.	Zetsajezimo.
11 Astelehen.	A. B. Lourdako.
12 Asteharte.	s. Jilbert.
13 Astizken.	s. Faosti.
14 Ostegun.	s. Valenti.
15 Ostirale.	sa Juliena.
16 Neskanegun.	s. Onesimo.
17 Igante.	Kinkajezimo.
18 Astelehen.	s. Flavien.
19 Asteharte.	s. Konrad.
20 Astizken.	Haoste.
21 Ostegun.	s. Eucher.
22 Ostirale.	Elhorr. Khor.
23 Neskanegun.	s. Petiri Dam.
24 Igante.	GOROZUM 1 ^a .
25 Astelehen.	J. MATHIAS, ap.
26 Asteharte.	s. Romano.
27 Astiz. IV Th. B.	sa Onorina.
28 Ostegun.	s. Rufi.

MARTCHOA edo OSTAROA

Egunak luzatzen dira 2 orenez.

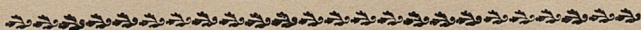
- Ⓐ a. o. 4ⁿ, arratseko 8^{or} eta 14^m.
- Ⓒ a. l. 13ⁿ, gaiko oren eta 16^m.
- Ⓓ a. b. 20ⁿ, gaiko oren eta 2^{min}.
- Ⓔ l. l. 26ⁿ, arrastiriko 4^{or} eta 48^m.

APHIRILA edo JORRAILA

Eg. luzatzen dira oren 1 eta erdiz.

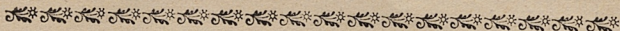
- Ⓐ a. o. 3ⁿ, arrastiriko oren eta 29^m.
- Ⓒ a. l. 11ⁿ, arrastiriko 4^{or} eta 6^m.
- Ⓓ a. b. 18ⁿ, goizanko 9^{or} eta 47^m.
- Ⓔ l. l. 25ⁿ, goizanko 4^{or} eta 24^m.

1 Ostir. <i>IV Th. B.</i>	s. Leon, Baion.	1 Astelehen.	s. Hugues.
2 Nesk. <i>IV Th. B.</i>	s. Zimplize.	2 Asteharte.	s. Frantzes, P.
3 Igante.	<i>Gorozumako 2^a.</i>	3 Astizken.	s. Richart.
4 Astelehen.	s. Kasimir.	4 Ostegun.	Osteg. saintu.
5 Asteharte.	s. Luperkule.	5 Ostirale.	Ostir. saintu.
6 Astizken.	<i>sa Koleta.</i>	6 Neskanegun.	Nesk. saintu.
7 Ostegun.	s. Tomas Akin.	7 Igante.	BAZKO.
8 Ostirale.	<i>Suario sa.</i>	8 Astelehen.	s. Albert.
9 Neskanegun.	<i>sa Frantzesa.</i>	9 Asteharte.	s. Akazio.
10 Igante.	<i>Gorozumako 3^a.</i>	10 Astizken.	s. Ezekiel.
11 Astelehen.	s. Konstanti.	11 Ostegun.	s. Leon hand.
12 Asteharte.	s. Gregori hand.	12 Ostirale.	s. Jules.
13 Astizken.	<i>sa Ufrazia.</i>	13 Neskanegun.	<i>sa Ermenejilda</i>
14 Ostegun.	<i>sa Matilda.</i>	14 Igante. 1.	<i>s. Justi.</i>
15 Ostirale.	<i>J. K. Zaori Sak.</i>	15 Astelehen.	<i>sa Anasztazia.</i>
16 Neskanegun.	s. Ziriaka.	16 Asteharte.	<i>sa Grazi.</i>
17 Igante.	<i>Gorozumako 4^a.</i>	17 Astizken.	s. Anizet.
18 Astelehen.	J. Gabriel, ark.	18 Ostegun.	s. Elutero.
19 Asteharte.	s. JUSEF.	19 Ostirale.	s. Leon IX.
20 Astizken.	s. Zirilo.	20 Neskanegun.	s. Teotimo.
21 Ostegun.	s. Benedic.	21 Igante. 2.	<i>s. Anselmo.</i>
22 Ostirale.	<i>J. K. Odol Prez.</i>	22 Astelehen.	s. Soter eta Kaio.
23 Neskanegun.	<i>sa Pelajia.</i>	23 Asteharte.	s. Jorje.
24 Igante.	PASIONIA.	24 Astizken.	s. Zerazi.
25 Astelehen.	A. B. ANONTZ.	25 Ostegun.	J. MARK, Eb.
26 Asteharte.	s. Braolio.	26 Ostirale.	s. Klet.
27 Astizken.	s. Johane Dam.	27 Neskanegun.	s. Antimo.
28 Ostegun.	s. Justeñ.	28 Igante. 3.	<i>s. Phaole, K.</i>
29 Ostirale.	<i>A. B. Dolor.</i>	29 Astelehen.	s. Petiri, m.
30 Neskanegun.	s. Amadeo.	30 Asteharte.	<i>sa Katalina.</i>
31 Igante.	ERRAMU.		

EGIAZKO ERRELIJIONIA

RDURA entzuten dena zer nahi jenteren artian da gizonak behar diala errelijionebat; bena hanitchi uduri zaie bakhointzak haita dirokiala errelijionetan nahi diana; ezin badagoke gabe, edo zouin har, batetara douela.

Hola mintzo direnek zuhur daduzke beren buriak, eta entzuten dutien hanitchi, erran zuhurak direla uduri zeitze. Noulaz ez? Zer da hoberik noula bat bederaren eiztia bere sinhestiaren jabe? Houn bezain doi den gaiza da hori. Ezta errelijionia bortchaz ounhetseraz daitekian gaizabat. Haita dezala arren bakhointzak nahi diana, ihouri etzaio gaitzitu behar.

Erran horietan bada orotarik, egia eta gezur; egia tik aphur, bestetik aldiz hanitch. Eta den egia khochia hor da gezurraren ehiago irets erazteko. Egunko egunian franko entzuten da hola mintzo; eta bihotzmin egingarri dena, khiristi hanitchen ahotik jalkhitzzen diren elhiak. Cheheroki ikher ditzagun, eta berhez egia gezurretik: ezpeitira orobat bata eta bestia, egia houn den bezain galgarri beita gezurra.

Egia dena da gizouna eztagokela errelijione gabetarik, eta gogoz chuchen direnek orok aithortzen die; egia orano ihouri eztirokiela bortcharik egin sinhestebaten har erazteko. Ezi sinhestia beithari daodian gaizetarik da; eta eztu ihourk bestebaten gogoan sartzeko eskurik. Nahi balu ere, ezliroke. Nourbaitek esteka diragozket bai eskiak, bai zankhoak, ni beno azkarrago delarik, ehaiten ere ahal nai. Bena bere

indar ororekin ezteit gogoan sar eraziko nahi eztudana.

Bena eztialakoz ihourk beste edo zouñi bortchurik egiteko ahalik, ez eta zuzenik ere, egia othe deia badiala bat bederak nahi dian errelijioniaren hartzeko haitia? Bai dioienak, ouste die errelijione guziak egia-tik ari direla, eta direnak oro bardin houn direla.

Hanitchentako hori estakuru houn bat da egiazko errelijioniaren bazterrialat ezarteko, edo phuru haren manier ez haboro jarraikitzeke. Eta emeki emeki higanaoten antzo bilhakatzen dira, zerbait sinheste berbera gogoan begiratzan dielarik. Uduri zaie sinheste khochiaren ukheitia aski dela, eta bizi dira geroaren den gutieneko acholik gabe. Haiek die gehienik erranen zer nahi errelijioneri jarraikitia orobat dela.

Egia da errelijione haboroek, edo errelijione izena merechi dienek, daduz keitzela egia elibat, hala noula : Jinkobat badela, zelu lurren naousi dena, ororen ezdeusetarik egilia, badiala gizounak arimabat, bethi irañen diana, eta besterik orano. Bena eztira oro hortan, eta erraitia errelijioniak oro bardin direla, da higanaot bat bezala mintzatzia.

Sogizie higanaoter : Bibla irakourtzen die, zerbait sinheste badie Jinkoaren manietan gañen, bena ez Elizarenetan ; Houn hartzen die ere Ebanjelioa, bena dioie gizounak badiala bere beithan argirik aski, kanpotikako erakouspenik gabe ; khiristi bakhoitzak bearaortarik berhez ditirokiala libru saintietan Naousiak eitzia erakouspenak. Higanaotek ouste orano, erraiten phuru bai, fedia aski dela obra hounik batere gabe. Zounbat khiristi ezta, elizan aphurbat ebilten direnetan ere, holako gogoan eroaiten dienik ?

Segur da Salbazaliak eman diala bere apostolier eta haien ondokoer bere Elizaren gobernatzeko mezia eta photeria, eta saintutarzunian eta egian gidatzekoa. Gizounek egin lirokien lanbat deia hori ? Ezi apostoliak eta aphezak hilzale dira, bekhatore eta gezurrari

aiher, gizounkentia oro bezala. Noula burutuko die arren lan hori ?

Zounbat nahi sinhestian segurtaturik izanik ere Jesus Kristez beraz, zounbat nahi ountsa begiraturik ere garbi bere denborako judio eta paganoer erakoutsu behar zutien Buruzagiak berak eman fedia eta egiak, nountik bildu die, haiek bai eta haien ondokoek errelijioniaren heda erazteko, eta Jesusen erakouspenen osorik eta garbi hemeretzu ehun ourthez arround edukitzeko indarra ? Badeia bakhoitzik hain luzaz irain dianik ? Ez. Hor dago Eliza Jesus Kristek ezari zianian bezala, eta hortik beretik ageri da Jinkoak eman derola bere indarra eta bere Ezpiritia.

Bada arren sinhestebat bethi berbera ; bada beste bat ez erraiten diana lehen harek bai erraiten dian gaiza hanitchetan gañen. Hori bera, gorago Jesus Kristen errelijioniaren hastapenaz eta iraitiaz erran tugunetarik kanpo, aski da ikhous erazteko zouñen zoroki mintzo diren dioienek bakhoitzak haita dirokiala edo zouin errelijione, oro bat direlako estakurrian. Eta errelijione izena dien sinhestetan, bat denaz geroz bethi bera, bakhoitzik egia, ezpeitira biga orobat mintzo direnik, hora baizik eztiroke haita gizounak. Haborodena, hora du ere lehen lehenik bilhatu behar eta ounhetsi, hari zaio behar jarraiki, ezagutuz geroz. Orobat, ouste egiazko sinhestebat hartu dianari, ohartzen zaionian eztela behin uduritu zaion bezalako, behar du nour bederak eitzigezurra bazterrialat, eta egiari jarraikitera ahal oroz lehiatu. Ihourk eztiro ukha horik direla gizounaren eginbidiak, bestela aritzez, tchipitzen dila bere buria, eta bere arimaren galzera douela.

* *

Henri laorgerrenaren denboran, izan zen Parise khantian erregereren aitzinian aphez kupu, eta higa-naot ministro edo aphez biltzarrenbat.

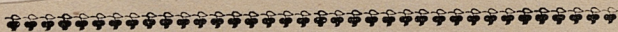
Erregek ikhoustiareki ministro bakhoitz bat etzela

phekatzen ukhatzera salbatzen ahal zela Errelijione katolikoan haier buruz unguraturik erran zeren : « Arren, orori uduri zaizie salbamentia egiten ahal dela errelijione katolikoari jarraikitzez ? » Batak ihardetsi beraen eta besteren izenian baietz, etzela horrez den gutieneko dudarik, bizitze chuchena eroaiten zelarik. « Eta ziek, erregiak aitzina, aphezkupier buruz mintzo zelarik, ouste duzieia ene salbamentia egin dirokedala higanaot egoitez ? » — « Ouste dizugu, Jaona, aphezkupiek arrapostu, eta erraiten derizugu, egiazko Eliza eta errelijionia ezagutu tuzunaz geroz, hartan sartzera bortchatu zirela, eta eztela zoure ari-marentako salbamenturik higanaot errelijionian. »

Erregek ordian, berriz utzultzen zelarik higanaot aphezer buruz : « Ountsa beno hobeki eginen dit, jaonak, errelijione katolikoan sartzez, ziena eitzirik ; ezi katoliko jartez, zien eta aphezkupu heben diren hoi en araoera, salbatuko nuzu ; zien errelijionian egoitez salbatuko nuzu ere diozienaz, bena ez katoliko hoi en erranaren arao. Enetako arren segurrena dateke errelijione katolikoaren hartzia. » Eta erran bezala egin zian.

USKARA ETA USKAL HERRIA

ASKALDUN gira, bai nahi ere, dio khantorebatek. Etzait uduri badaitekiala mundu hountan deusere hanbat gizounaren bihotzari hullantikago etchekara direnik, errelijioniaz bestalde, noula beitira sor herria eta sor herriko mintzoa.

Eniz mintzatuko sor herriaz oraikoan, bena bai orano galtzeratuko den uskaraz, ezipagira lehen beno lehen horri ohartzen. Ordu baizik ezta.

Aiphatu tut orai beno lehen goure mintzo ezinago ederraren etsaietarik zounbait ; egun besten alde, eta gogoan dutudanak oro erran geian niz, ez orori atse eginik ere.

Diala denbora phouskabat Laphourtabatek izkiri-batzen zian : « Arrotzak bezañ arrozki mintzo dira heben bereko, Uskal Herriko semiak frankotan. Herrian sorthiek, heben haziek, eta bethi heben bizi direnek eztakie uskara. Zer uskaldunak ! Ahalkerik gabe aithortuko deizie hanitchek uskaran beno trebiago direla frantzesian. Eder zaie, de parler toujours français, uskara eitzirik, zuntzurretikako errha bat eginez, uduri eztakit zer eta nour direla. Balakie berere ountsa frantzes ? Bena bat ahazten die edo ahatziaren eitzen, bestia ikhasi gabe.

« Badira beste elibat orano, bere oustez uskara dakiena. Ouste die ere uskaraz mintzo direla. Beha ziteie halakoer : bi beharriak thapaturik ihesiari eman-garri da haien entzutia. Hanitchi uduri zaie frantzes hitzbat, uskaraz mintzatzian ederrago datekiala, eta gero zer nahitarik uskara eginen dereizie. Ezta hori egunko salla : holache eta aspaldi danik eginik izan dira frantzes-uskarazko hitz zounbait, hala noula : besta, banka, bortha, pantaloua, jileta... Artetik erran dezadan souñeko eta houñetako guzien izenak galdu tugula. Athorras gelditzera doa goure uskara gaichoa ; ezi athorra izena baizik etzaiku jadanik baratzen uskara garbitik. Houra galdu, eta debriak eroanen du Manech. Bilaizgorri beharko da ibili, edo españoulez, frantzesez edo anglesez beztitu.

« Horra zertaratiak giren, eta utchura guzien arao-
era tarrapatan : hola dugu uskara mintzoa, goure hountarzun ederra, galtzen edo ezabatzer aitzen. Zounbat uskal hitz ezta galdu orai artekan, eta galtzen egun oroz ? Denik ere laborari menditarrek hein batetan oso eta garbi daduzke mintzoa ; bena frantzes

izpibat tchestatuz geroz, jo aitzina, oro hartarik eman behar. »

Horik oro egia handiak ; eta ezin ukhatia da Uskaldun argitiak, zerbait eskola dienak direla uskararen galzian ogendunenak, eta ororen gañetik eskoletako naousiak, ala errejent, ala fraide, ala errejentsa ala serora, gehienik ere menturaz serorak. Areta enintzate gaizki mintzatu nahi goure haorren hounki egilerik handienetzaz. Halarik ere egia erran beharda bethi. Eztu uskarak ogen egile handienik, Uskal Herri bazterretan ala erdian, herri handi eta tchipietan noula beitira buruzagi horik oro. Usian gobierniak igorten dereizku errejent eta errejentsa biarnesak, eta ez haizu haorrak haien aitzinian uskaraz mintzatzer.

Libru baten bethia balizate heben erraiteko, Uskal Herriko elizetan uskaraz mintzatziaren gañen. Aiphatu behar nutuke, bai nahi ere uskarazko katichima eta othoitz libru, ourthoroz gutitzen ari direnak, zeren egunko egunian zerbait eta nourbait direla ouste dien aitama uskaldunek beren haorren eskietan libru frantzesak ikhousi nahiago beitutie, eziaz uskarazkoak, haor gaizoez frantzesa ez ountsa jakinik ere.

Aitamak beno haboro beharbada hortan ogendun dirade eskoletako aintzindariak, eta gehienik fraide eta serorak. Ezi oraiko errejent eta errejentsek achola guti die elizako libriez eta katichimaz. Bena eskola khiristietako buruzagiek zounbat frantzes libru eztutie sarerazten uskaldun elizetan. Estakuru franko badiukie emaitako : frantzesian trebiago direla haor batzu eziez uskan. Eztela hori batere egia. Eta hala baliz hanbat gaichtoago. Sor mintzoa eitzirik bestebat nahiago dianak ahatzeko du laster mintzoaz besterik.

Hots, aitama eta haorren eraikizaliak, ikhas eraz haorrer nahi bezainbat frantzes : bena errelijioneko erakaspenak oro eman itzetzie edo eman eraz bethi uskaraz. Uskaraz katichima, uskaraz goiz arratzetako

othoitziak, uskaraz irakour eraz meza denborako othoitziak.

Zouñ herritan, arrotz bat edo beste delakoz hasi dira aphezak pherediku frantzesbaten emaiten nouizian behin, eta katichima bethi frantzesez ikhas erazten. Lan ezinago handia zaie uskaraz ikhaseraztia uskalduner, frantzesez arrotzer. Areta ez tie zounbaitek phuru, ikhouston dugunaz, denbora eskazik ez eta indar mentsik...

Ezin bestian, ahal dena egiten da : erdi uskaldun erdi biarnes edo gaskouin nahastekaturik diren parro-pietan, ezin eitz herriaren erdia edo herena bazterrialat, beste erdiaren chollki arthatzeko. Halere zounbait herritan ezin burutian egiten dena nahi lukie eztakit zounbat herritara hedatu, behar unerik gabe. Ezta gutarik douakiena ; bena bestiak mintzo direnaz geroz, guk beno ikhousteko gehiago eztielarik, ez othe dirokegu arren guk ere erran gogoan duguna?

Errelijionia ororentako da ; bena bego herrian herriko mintzoa nausi, Uskal Herrian uskara. Uskara eztakienek aski die ikhastia : Jinkoari esker badukie arrotz hoietarik haboroek ikhasteko artia edo aizina, guk haienaren ikhasteko dukegun beno haboro.

Nik gogoan eroaiten dudana da uskaraz bezain griña guti diela arrotzek errelijioniaz ; behinik behin kargudunetan hamarretarik bederatziek, puchulu guti elizan. Orano luzaz egoiteko edo bethikoz jiten balire Uskal-Herrilat, aphezak baluke haien konbertitzeko esparantcha khochia. Bena egün jin, bihar joan, dira. Elizatiar diren bekhanak ichilka eta gordatzez dabil-tza, buruzagien, edo lekhuko gorrien beldurrez.

Nourentako arren frantzes pherediku Uskal Herrian ? Ala Espanan bezala egiteko ? Ez balinba ! Mendiaz bestaldeko Uskal herri haboroetan, aspaldi hountan, igorten dutie erretor edo bikari uskal hitzike eztakien aphez batzu. Zer agitzenda gero han gainti ? Aphez espānoulek uskararik ez jakinez, pheredikatzen.

diela Uskalduner espānoulez ; eta gero aditzeñ eztienekin egin dezela ahoan khurutche. Ez direlakoz mintzo elizetan uskaraz, katichima ere espānoulez egiten direlakoz aphezek, hainbestetarano da mendiaz bestaldian uskara ezabatzen ari, noun, azken berrogeita hamar ourthe hountan, espānoul mintzoa chahu sarthu beita Uskal herriaren herenian, eta eremu hortan ezpeitakie haboro emaiten uskal hitzbat ere.

Frantzian halere eztugu orano holakorik. Zeren-tako erretor eta bikari gaztek berere, erran nahi dut frantchimantari aiharrenik direnek, ezte gogoan hartuko uskararen behar bezala beraiek ikhastia, eta behar ordian bester ikhas erastia ? Orai artekan aphezek die gehienik chutikeduki goure mintzoa. Hortarik eman beze bethi gaztek, pheredikatzez eta katichima egitez uskaraz, eta elizatik kanpo bethi edo ardurenik uskaraz mintzatuz. Zountbat nahi etsai ukhenik ere, hola ariko direno, uskarak luzaz irañen du.

Gorago aiphatu dutut uskararen etsaien artian eskoletako buruzagiak oro kasik. Eskolan haorak mintzatu behar frantzezez, libertitzian ere ; eta eskolatik kanpo direneko, badie frantzezez mintzatzeko mania, zuzenik batere gabe eskolako aitzindariak emaiten diena.

Oraiko eskoletan hanitch eta hanitch ikhasten da goure gaztezaroon ikhasten ezgunianik ; eztu balio aiphatzia haorren eskietan ezarten dutien liburu ororen izenak. Eztugu segur hainbeste ikhasi eta halere ez geroan tonto bilhakatu. Eta duda dut oraiko haorrek bere jakitate erdi aohar ororeki guk beno jaozia handiago eginen dienez.

Behinere, deusetako baliaturen zaitzen jakitate elibat achaletik ousouki bat tchesta, uduri zerbait ; jakitate hourak bezañ aohar berak bilhaka, lur lanetako herabiaren biltzeko doia ; eta gero hein batetara helziarekin kaskoa hutsa. Ikhasi behar lutukienak jakin

gabe geldi, hala noula beitira erreligionia eta sor herriko mintzoa.

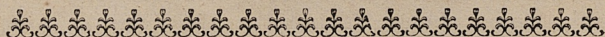
Buruzagiek ez haizu eizten uskaraz mintzatzer, uskaraz izkiribatzen ikhasi beharragorik, eta hori, eskolatik kanpo, batere den gutieneko zuzenik gabe. Eztakit zer egin deien uskarak errejent, bena oro, bai herriko seme, bai kanpotik jinik direnak, uskararen ezinago etsai burhagertzen dira.

Sogin dezagun zer gerthutzen den Biarnoko eskoletan. Hango errejent herriko mintzoa aski eder zaie eizten dutienaz geroz haorak biarnesez mintatzera eskola hutsartetan, ez padira berak ere haorrekin biarnesez mintzo. Haboro dena, dila bi edo hirour ourthe egin dienian biltzarrenbat, escole Gastou Phæbus dena, biarnesez koblakan aritzeko eta izkiribatzeke errejent hanitch sarthu dira hartan, eta, dakidalarik, haiek dutie merechitu koblakari hobener eman dutien sari haboroak. Izan zen ere azken ourthian errejent semebat saristaturik : nahiz etzian hamalaor ourthe baizik eijerki hountu zutian koblak.

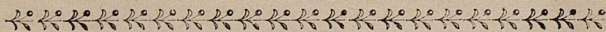
Horra arren aldebatetik Uskal-Herriko errejentak uskararen etsai, eta bestaldetik Biarnokoak biarnes mintzoaren adichkide eta habe houn ! Haizu deia goure herriko mugetarik kanpo hounaintian sori eztena ? Ezkireia oro bata eta bestiak ber legen pian ? Zertako arren goure errejentak hola gahartzen dira uskarari ? Haorrekeztukieia balhune haboro chago eskolatik kanpo uskaraz mintzatzeke zounbat nahi errejentek ez nahi ukhenik ere ? Zerentako goure errejentek berek ez tie aizokoek bezala eginen ?

Ezi bi mintzoren jakitia abantalla da zounbat nahi guti uduri dian. Goure aitzinekoek bazakien uskara, erran gabe, bai eta frantzesa edo biarnesa. Galtha itchasoaz bestaldilat joan diener zounen aisa ikhasi tien izan diren herrietako mintzoak ; zeren tako frantzimantek hain nekez ikhasten tie arrotz mintzoak ? Zeren eta haorzarotik ezpeitie frantzesa baizik eman.

Goiz danik ezpiritia ernatzen da bi mintzo behar denian ikhasi, eta ez paliz abantalla hori baizik azki lizate uskararen houn har erazteko eskoletan.

ABARIZIA APHURBAT

BEHERE hortan bada erran zahar haou, abarizia aminibat houndela edo behar dela. Segur zuk, khiristi houn zirena, ihardetsiko deitadazu abarizia bekhatu gehienetarik batdela, eta guti edo hanitch, eztela batere hartarik behar. Badakit hori segur; bena badakit ere badirela gaiza itchousi elibat, heintto batetan halere houn direnak. Hetarik bat, bai, heben aiphatzen duguna.

Joan nintzan behin Uskal Herriko chokobatetara ezagun zaharbaten ikhoustera. Adichkide hora gizoun zuhurra zen, bere gogoari etchekirik; harekin nintzan aldi oroz, zerbait elhe orhitgarri entzuten nian haren ahotik. Noura gorago aiphatu hora: abarizia khochia houndela. Mintzo ginen buruz buru, uskal-dun laborarien bizitziaz. Badakizie: nour berak nour edo zer beitu gehienik maite, eta hora ardurenik gogoan: hartaz da usienik mintzo, ezta hala?

Guk holatan goure elhesta laborariez gunian. Batak haou, bestiak hora erran, elhetik elhera; lur eta etchalte, lan eta jan, lehen eta orai eta geroko gora beherak erabili guntian.

« Gaicho laborariak, izerdi hounik jaozten zaie goizetik arrats, berheziki udako beroetan! hola nekatzez beren ogia irabazi dukie. — Bai segur, eta ogiarekilako jakia ere. — Atse egiten du holako jentien artian bizitzia. Lana baizik eztie deus gogoan, eta lurrari bethi etchekara, hor bethi lurrareki gudu-

kan ari direlarik jaidura tzar guti eta gaichto guti ezin erabilten die. Damurik dira diren bezain irabaziari etchekirik. — Zer diozu? — Ez othe dira lurrari eta lurreko hountarzuner, bereberki dihariari sobera etchekirik franko laborari? Bethikoz mundu hountan bagine bezala bizi zaizkitzu, geroaz arrankurarik gabe. Bil bil, bethi bil, eta gero begira tinki. »

Errana erran : bi begietara so jarri zeitan adichkidia zioalarik : Hots, eztuzu hortan gaichkia handi ; abarizia aphurbat houn duzu holako jente houn hoientako, eta berriz erran zeitan : bai, abarizia aphurbat.

Geroztik adichkide zaharraren errana jin zeit hanitchetan gogoala, eta geroago eta zuhurrago agertzen zait. Hein batetan bai ; bena beldur niz hein hartaratzeko sobera beno eskaz gehiago dukegula. Hanitchek ez tie sosari eskerrik batere deusentako ezpaliz bezala darabilate harat hounat. Biltzeko benia dienek ere frankotan ez tie bildiaren begiratzi azacholarik. Heltia jan edo edan, edo orano gaiza aoherretan igor ; arri aitzina, mandoa. Ezta egia bezalakorik : debriak eroan du zuhurtzia : urgulliak, gormandizak, ezacholkeriak ezestatu die abarizia. Hainbestetarano noun ezpeitugu haboro ihour nihoun ikhousiko abariziotako ezagutia denik.

Houn lizate hori segur, ezpagine gaitz batetarik beste biga, hirour edo laor etara erori : gaitz horik beno galgarriago : herabia, orrikeria, ouhouintza. Ezi ezta hor harat hounatik : ouhouintza da zorrak direnian, hourak ahatzerik diharia noula nahika erabiltia. Zuhurki behar lizate begiratu besten gaiza. Nour da hortaz orhitzen?

Orhitzen?... ez hortaz, ez eta deus hanbatez ihour. Mouthiko gaztiak, neskabila gaztiak, algarren oundotik dabilzala sakolak hutsik ikhousiko dutuzie. Bazu-kielarik zerbait, jakin ukhen balie begiratzien.

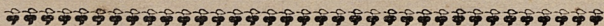
Aitamak bardin ezachol beren haorretan gañen. Aita bethi ostatu zokhoz zokho, aste guziko irabazien

chahatzen gaibatez edo bigez. Ama etchen nigarrez, ezpada zouin aldiz bera edaritan edo ezdeuskeriatan sos oundarren aizatzen. Eta gero, behar ordian, gogoan eroaiten : Ai ! urgullu gutichago ...eta beste hartarik haborochago ukhen bagunu azken ourthe hoietan ! Beste orduz, phuru, zaharrak gaztiak beno zuhurrago ziren. Zaharrak berak usu orai gaztiak uduri bilhakutzen.

Ezta behar dihariari sobera estekatia izan, bena hein batez bai. Franko gastuphidetarik begira gitzake estekamentu zuzenezko horrek, eta hori da egiazko zuhurtzia. Eman ezozie nahi duzien izena. Hori gabe, nahi eta ez, goiz edo berant errekalaturik baizik etzitzazke bizi. Zorgaitza geroaz orhitzen eztenari ! Beste munduko geroaz bezain egia da hori heben berekoaz aiphu.

LABORANTCHAZ

I. Uztak 1900^{an}

AZKENEKOZ jakin die bazterretako berri, eta zertsu izan diren urhentzen ari den ourthe hountako uztak. Ogiaz aiphu eraiki die Frantzian, gobernialak dioana, ehun eta bederatzu miliou ogi zaku, hamahirour miliou aitzineko ourthian beno gutiago. Bena noula azken bi ourthetan ogi uzta nasai izan beita, eta baratzen orano ogi zaharretarik ountsatto, eztateke ourthaldia zounbaitek ouste lukien bezain tchar. Zounbaitek dioie gobernialak eman chifria goregi dela bi miliouz. Erran daite uzta houn izan dela orotan, salbu eta lur eremu handirik bihitan ereñ dutien eretzetan. Ereitiak berant egi egin zutien ; izotzek ogiak eiharterazi aphalunetan, eurietarik

landan, ezpeitziren aski gorenturik. Behar ukhen dutie gune haietan arra ereñ; bena bedatsian ereñ ogia ezta hullanik ere negukoa bezainbat arpatzen, eta uzta halaz tchipiago agitu. Haboroetan bihia eder agitu, eta lastoa aldiz llaburtto. Ogi buriak ere etzian utchurak emaiten zian bezainbeste bihi.

Atze herrietan uzta eskazbat izan da goure herrian bezala. Halere ezta ogia khariotu orano ja. Areta ogi hanitch egiten dien eretzetan ountsa nahi lukie saldu zerbait mouzkin egiteko gisan! Bena arrakharderrek eta judioek izkiriba erazten die gasetetan bihia Frantzian eztela net houn izan, eta ohi beno hanitchez haboro beharko dela atze herrietako ogitik; eztela behar eitziz prezioa gorentzera ezpadie nahi ophila prezio handiegian sal erazi. Ogi dianak saltzeko ountsa eginen du ugurukitia ahalaz berant saldu gabe nahi badu bere ogitik zerbait mouzkin idoki. Ugu-ruki eztirokianak zèrentako eztu *warrantatuko*? Ordu dateke harentako lege berri horrez baliatzia.

Mahastiek orotan eman die : ardoa maite dienek ahal die amets ederrik egiten; edanen die ardou merke eta hounik aorthen. Hatik euria jinik mahatsaren biltzeko phuntian, guneka hirotu do.

Diala zazpi ourtheko uduri idortebat egin du aorthen Frantzia beherian. Belhar guti egin die, eta zoun lekhutan batere. Bazkagei zounbaitek eman die uzta doibat hala noula treflak, farouchak, etc. Betarraba azi hanitch eztira altchatu, lurra idorregiz, eta alchatu direnak ez net hazi : uzta eskazbat emandie. Idortiak luzaz irain dian gunetan ezta batere arradallik izan, eta kabaliak ezin alhatuz hanitch behar ukhen die saldu.

Olho izan da doi doia, eta lastoa ezinago llabur baratu azken ereñetan; zounbait lekhutan hortik badeke iraorgei ments handia. — Lursagar guti bazen dena houn halere, eta eztu eritarzunak beste ourthez bezala jo. Ahal bezain luzaz begiratu ahal dukianak

ountsa eginen du ; ezi bortchaz uzta eskaz delakoz prezioak gorentuko dira, eta geroago sal eta mouzkina handiago dukie lursagarrek.

Fruta bazen orotan gaintika : aspaldiko ourthetan sagarardou egiten dien eretzetan etzien hainbeste sagar bildu.

Bazka mentsak zinez aphil erazi dutu kalaben prezioak, eta hori dateke laborantcharentako gaitzik handiena. Igaran ourthian jadanik hanitch aphil ziren eta ezta gorentzeko esparantcharik batere : ezin haziz franko kabaledunek bortchatu dirateke bere kabalen saltzera, eta bethi agitzen den bezala holako khasietan, eztie hetarik eginen mouzkin handirik. Guneka ahalaz luze hazikotie kabaliak *tourteaux* eta *drèches* direnekin. Bena horik nekez baliatzen ahal dira fabriketarik hurrun diren bazterretan. Halere syndikaten bidez, hanitch laborari algarreki juntatzez, aski merke erosten ahal dira, eta igor sariak eztira hullanik ere hañ handi batbederak ekhar erazten balitza bezala.

Ziberouko eta Uskal Herriko uzten berri. Ogiak abio ederra ukhen zian, bena eztu eman hatsarrian uduri lukian bezanbat, idortia geroan jin delakoz. Halere guneka eztira bestetan bezala hutsall buriak agitu. Artho uzta arteko, haboroetan ; nekez egin zutien ereitziak zouñ lekhutan, eta idorregiz lanthariak ez behar bezala hazi.

Lursagarrak chuhurki eman du aorthen : horra zertako hain khario bilhatu den biltzetik laster. Den gutia ountsa beharko da arthatu ahal bezain luze irain dezan ; beharko da ezari eretze idorrian, ahalaz guti atheturik, hotzak hounki gabe, airia aldatuko zaion gisan.

Ilharrek han hebenka chahu huts egin die, ezpeitatekethipiñaren hobe. Zounbait lekhutan aosarkitto izan da, bena nihoun ere soberakinik.

Betaraba erein dien lekhietan izan da, eta utchura ederreko ; ñabo guti egiten die Ziberoan eztatik zeren-

tako. Areta laborariek laguntza houna lukie bazka hortan. Eta kabaliak berazanetara alha igor ordutan hanitchez hobeki egin liroie, ñabo ereiten balie ogiak sarthu bezain sarri. Lurrarentako ere abantalla handia lizate: ezi ereitze haren egiteko belhar gaichtoak gale-razi behar dira eta oundoko ourtheko lurra chahiago bilhatzen.

Mahatsak eman du, bestetan bezala goure herrian, eta ardou hounik edanen da. Bena filotzera den eritarzuna sartzen arida zounbait lekhutan. Daigun ourthian mintzatuko gira armanak hountan eritarzun horrez, eta ezagut eraziko zer bidez begiratzten ahal den aihen ondoua. Oraiko eztut erranen besterik, khedarre ezartez ondo ondouari zounbaitek gaitza gibelu diela baizik.

II. — Kabaletako eritarzuna.

Bada eritarzunbat joan den ourthian kabaletan ogen handia egin diana zouñ eretzetan. Ouste zien, negian ezpeitzen, chahu ezabaturik zela. Bena bedatsian arraphiztu da han heben eta khasik alde orotara hedatu. Deitzen die frantzesez : *fièvre aphteuse*, erran nahi beita uskaraz, sukhar phintzduna. Ezi kabale erier jaozten zeitze phintz elibat bai ahoan, bai errapian bai behatzarteko edo azazkulien alde gañeko larru mehian. Phintz horik agertzen ohi dira bai hirour gune horietan batetan, bai bakhoitzian aldizkatzez. Zouñ aldiz ere, jaoziko dira gunebat etan berbera, bestetan agertu gabe.

Zertarik ezagun den gaitza haboroek badakie : kabaliak begia hil hila du, herabe da ebiltera, nekez lotzen da janhariari eta berheziki idorrari. Ordian zabaltzen bazaio ahoa ikhouston da phintzez betherik dela. Hourak laster lehertzen dira eta landan baratzen zaori elibat ezinago minbera. Halaz nekez alha da aberia eta ahoaren bi aldetarik erorten zaio elder gizenbat. Hatsarrian phintzak lekhuka agertzen dira,

gero usian aho orotara hedatzen, eta algarreki juntaturik egiten die zaori handibat bezala. Eta ordian gehienik neke zaio kabaliari deusen ere ahora hartzia edo ahoan erabilkatzia.

Orobat gaitza phizten denian zankhoetan, ezin dagoke chutik kabalia; nekez igitzen da, eta, borthitz denian, gaitzak azazkuliak jaozerazten : kabalia ordian nekez eta hanitch baratch sendotzen, eta haboroetan hiltzen. Erran behar da hatik bekhan dela eritarzuna hilkor, eztiunian baratzen delakoz usian. Behi eznaduner eznia gutitzen zaie eta phintzik balinbada errape-tan, ezinago nekez den ezne guti houra jeisten.

Khozu da eritarzuna : eta khozia jiten da gehienik ahoko bahutsetik, ere kabaliak algarreki egoiten dire-lakoz. Phintz lehertietarik jaozten den elderra bardin khozu eta hountkitzen tian kabaler eritarzuna emaiten ahal deie. Orobat zankhoetako bai errapeko phintzeta-rik jaozi irazkiak eman diroke gaitzaren khozia. Jeitchi dianak kabale eribat, ber eskiaz, chahatu gabe, jeis-ten balinbatu behi senthoak emaiten ahal dere gaitza. Zounbaitek ouste die kabale eriaeren hatsa bera aski dela besten khozatzeko, nahiz elderrak segurrago gaitza emaiten dian.

Zer egin behar da eritarzunari ihesi egiteko edo sendo erazteko sarthurik denian artelibat etan. Kabale eririk batere eztiana oharturen da ez aizoko erieki nahas eiztera, balinbada : khozu denaz geroz gaitza kabale erien eta senthoen ez algarreki eiztia da lehen lehen lana.

Eribat agitzen denian arthelian, edo haboro, hourak berhezi beharko dira lehen beno lehen, eta ezari beste lekhubat etan ez jalkhiteko gisan.

Gero, kabale senthoak kanpo igor, eta beharko da eskuderia guzia beheretik eta gañiala drano erhaz-tatu, eta pharetiak latsun hourian igaran. Gorotzari, idoki beno lehen beharko zaio bitriol hour ezari, eta lurra oro ber hourareki ihiztatu, boustatzeko gisan.

Oundoko egunetan aski dateke egoistia bai lurran gaña bai chokhouetara bitriol erhaostu amiñibat. Hartuko da bitriol berdetik, bluia beno hanitchez merkiago delakoz, bardin indar dialarik. Beharko dira manjaterak ere eta zoureria oro chahatu edo igan phuru oihal bitriol hourezt boustirik den batez, berheziki kabale eriak ziren gunetan. Horik orok hartuko die zounbait orenen ungurunia. Idortuche datekenian eskuderia edo heipia, sar eraziko dira kabaliak.

Kabale eriak ezari lekhian beharko da lurran gaña egoitchi bitriol erhaostutik. Gero kabaliak berak egunian berritan edo hirour aldiz behar bezala arthatu. Phintzak diren guniak oro beharkodira chahatu bitriol hourezt (ezarten delarik boutillabat hour entako 50 grama phezu bitriol). Hori bera aski lizate eritarzunak guti harturik diren kabalentako. Erran beharda bitriol sendogalliaz besterik badela. Beauvais den hiriko laborantchako eskolan gehienik gomendatzen diena da l'*aphtosine* houra. Khosta da bost kabale erientako sei libera, hamarrentako hamar, eta hogei entako hamasei. Saltzen da sendogallu hori, hiri hartan berian Bataille deitzen den poutikairiaenian. Zer nahi egaririk gomendatzen tien hour hoietan, zaorthiak diren guniak oro ahalbezain chahu edukitez, kabaliak bertan sendotuko dira.

Noula gaitzak ahoan zinez etchekitzen tianan, ezpeitie kabalek nekez baizik jaten akal, beharko zeie eman egunian bietarik eta bostetara drano ahoan erabiliko behar eztukien janhari zerbait : hala noula boulliga mehe, zer nahi irineki eginik, artho irin, ogi irin, bai eta lur sagar lehertuz. Ounsa egosirik beharko da eman. Jan aitzinetik houn dateke ahoaren chahatzia hour berost, eta jan oundouan bitriol hourezt, edo aiphatu beste hour batekin. Zounbait laborarik esprabi die houn dela behin boulliari ezartia ardou chouri inharbat, pintoubaten heña, behi ederbatentako.

III. — Laborantchako eskolabat.

Zounbait ourthe hountan Frantziako eretze orotan egin die laborantchako eskola berri. Lehenago etzen hamarrik ere ; orai aldiz bada berrogeiez goiti. Ezin ukhatia da laboraria eztela bere egitekoetan burutan joaiten ahal urhats zaharrer jarraikitzez. Atze herriek konkurrentzia handia egiten deikie, eta indarkatu behar, haiek beno hobeki egiteko. Hartakoz tie egin han hebenka eskola berri. Laborari hanitchek ouste zien laborantchan eztaitekiala berritzapenik : bena orotan orai, ikhoustonz errekalat ari zirela lehenagoko asturetarik aritzez, gogoan hartu die zerbait gehichago egin behar dela, edo iseiatu phuru.

Haboroek erranen die orano : Zer eskola behar du laborari semebatek ? Ez othe dutu etchaltian berian ikhasi ahalko laborantchari doatzanak ? Aitak eroan urhatsetarik ebiliko dira ere semiak. Zer arren ? Nahi lukie jaonturik ezar ditzaguñ goure haorrak holako eskoletan, gero laneko gogorik batere ezpeitukie !

Erran beharda oraiko herrieskoletan haorrek ikhas-ten diela gaiza aoher hanitch eta hanitch. Eta bardinetik ari balire laborantchako eskola berriak, balitza-keie laborier haorren ez haietara igortia. Bena sogin dezagun bestaldetako laborariak noula egiten dien : laborantchako eskola guziak oro betherik ; haietara joaiten laborari handienen semiak. Ezi aferma handi phakatu behar dienek, eta bada hogeitahamar mila liberaz goitiko, zerbait houn une ezagutzen dere eskola haier, berak han izanik bere semiak berriz haietara igorten dutienaz geroz. Sinhesteko da arren zerbait abantalla daduzkela.

Orai berri Paube khantian ezari die laborantchako eskolabat, Frantzia orotan direnak uduri, bena zerbait erakouspen berheziekin goure alderdi mendiziarentako. Eskola hortan nahi die laborari semereman laborantchari daodianetan, zouñek bere etchian har liza-

kian beno jakitate haboro. Ezta dudarik hortan ountsa beno hobeki ari dela. Guti dira, zerbait ikhousi eta entzun dietetan, aithortzen eztienez, bai mouldez, bai tresnaz, bai hounkalluz, bai eta zertzaz orano, laborantchak hanitch irabazi diala azken ourthe hoietan ; badiela arren laborari semek zer ikhas, etchekoek erakouts ez litzekeienik, berek ez jakinez, edo gaichkiegi jakinez. Bestalde orok ehi ikhouston diena da lurrari ezpaderio laborariak emanerazten mentez aski uduritu zaionaz goiti, eztatekiala harentako bizitzerik.

Ezi hanitch mehaturik dira laborantchatik idokitzen diren mouzkinak ; langiliak aldiz geroago eta kharioago ; eta ororen gañetik legarrak handitzez joaiten zounbat nahi mouzkinak ezdeusetaturik ere. Erran behar ere, egia beita, laboraria bera eztela hain gutiz bizi noula bizi beitziren aitzinekoak.

Holaz elizate laborantcharentako iraiterik. Zer egin arren eziaz eta hatzamaitia, ber lanareki edo gutiagoreki beharbada, mouzkin haborochagoren egiteko bidia ? Khanbiatu behar dira oraiko laborarien arteko aritzeko moulde elibat ; bena noula ezpeitira beraortarik gogoala jiten, eta bestaldetik ezpeitira adin batera heltu gizounak bere ohiduretarik nekez eta herabez baizik jalkiten, haor eta gizoun gazter beharko zeitze erakouts laborantchari daodian jakitate esprabatu batzu, eta hain chuchen hortako beretako eginik izan da aiphatu dugun Paobe ondoko eskola berria. Zouin da laboraria ikhousiren eztiana hori haren hounetan dela ?

Ezta beldurrik ukheiteko eskola hartan gal dezen mouthiko gaztek lur lanetako gogoia, eta jaonturik etcherat utzul ditian : aitzitik. Librietan bezainbat edo haboro beharko dira ari esku lan orotan. Han ikhasikodie laborantchako tresnen erabilten eta behar bezala arthatzen, ahalaz luzaz iraia erazteko ; hazi hounen ezagutzen eta zer lurretan, edo zouñek emanen dian mouzkinik handiena. Ikhasiko die lurraren eza-

gutzen, zer dadukan beraortarik eta zer dian eska-
zenik, houlako edo haloko uzta hobe edukerazteko ;
noula aldizka lur batetan ereitziak hounkallu gutia-
goreki mouzkinik hobena emanen dian gisan. Ikha-
siko die kabalen arthatzen, bai gizentzekoen, bai lane-
koen, bai saltzekoen ; hounkallu hounbaten egiten
gorotzaren beharbezala erabilten, bere indar ororen
ahalaz begiratzeko, eta ordu hounian lurrari emaiten.
Ezta, bihitzez, laborantchari dagodian lanetan ba-
khoitzbat zouintan ezpeita trebaturen eskola hartan
laborari gei gatzia.

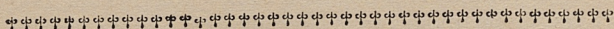
Hantik utzuliko da lur lanian tchestu houn hartu-
rik, eta batere hiri handietarat joaiteko trenpiarekin.
Bestentako ere etsenplu houna dateke. Ezi jente che-
hek ikhoustez laborari aberatsen haorrak lur lanari
lotzen, gutiago aiher dirateke herritik kanpo joaitera ;
haier sogitez ikhasiko beitie lurrak zer emaiten ahal-
dian ountsa erabiltez, eta eztira jentiaak plañituko
langile mentsaz.

Aiphatu nahi ukhen dut eskola hori erakousteko,
ahal dukienek orok ountsa eginen diela hartara haor-
ren igorten. Eskola hartan sartzen ahal dira hama-
hirour ourthetarik eta hemeretzu tara drano. Nahiko
dianak jakin zer kondizionetan eta zertsu den chehe-
roki han erakcusten tienak, aski duke hersatsia esko-
lako gehienari : R. P. Donatien, bénédictin, école
Saint-Léon, route de Tarbes, Pau.

ISTORIA ETA ERASI

BEHIN Pharrast abioan zen Bayounara bidaje baten egitera. Aizobati galthatzen dero eia zounbat bide den hara artino. Bestiak arrapostu : « Hogeibat lekoa. » Pharrastek aitzina : « Bai joaiteko, bena utzultzeko ? »

Beste behin, houra zen etchebatetan mintzoziren ehun eta laor ourthetan hil izan zen gizounbatez. Nourbaitek zioan egunko egunian jente aphur heltzen dela halako adiniala. Pharrastek saihetsetik : « Eztuzu segur handi ; aitañi gouria bizi baliz, balikezu harek ehun eta berrogei. »

*
* *

Hartz bateki etchez etche zabilan gizounbatek bere bizia irabazten zian lagunaren jaoz eraztez jenten aitzinian. Aldibatez gaiak eta uholdibatek harturik bidian, arrimatu zen hullaneko etchebatetara eta galthatu hanko naousiari othoi nahi zeronez gai hartako atherbia eman bai eta haren hartzari. Baietz laborariak, bena etzakiala noun ezariko zian hartza. Bordachkotbat etchaitzinian beitzian laborariak, eta han zerraturik etchourdia, idoki zian kanpoat ourdia eta igorri barrukialat, eta haren ordari hartza sar erazi.

Biharamenian badoatza laboraria eta hartz zaña bordalat hartzaren jalkheraztera, bena zer ikhousten die ? Bi gizoun lurrian hedallo, hilik, eta hartzak chehekaturik. Ezagutu zien bi gizoun hil hourak etzirela deus besterik baizik eta bi ouhouñ sarthu zirenak gai hartan bordala ourdiaren ebastera. Ourdiaren orde ediren zutien bordan hartza eta herioa.

*
**

Laboraribat aston gañen igaraiten zen egun batez Maoleko kolegio bortha aitzinian haorrak jalkhitzen ziren phuntian. Hainbestenareki, astoa hasten zaio orroaz bere indar oroz. Eskolierrek, araoz herots houra ezpeitzeren lakhet, erraiten dere gizounttoari : « Ziren bezalako gaizki ikhasia, eztuzia asto hori hobeki hezten ahal eta erakasten ounestatia ? » Igaraile zaharbatek, ikhousirik gizounak etzakiala zer erran, hartzen du haren althia, eta erraiten eskolierrek : Adichkidiak, gizoun horrek eztu ogenik batere ; astoak orano gutiago, bere boztarioa ezpeitu begiratu ahal ukhen hainbeste lagunen ikhoustiareki. »

*
**

Españako aitor semek zouñen gora edukiten tien bere izenak, orok dakiena da. Holakobat jin zen aldi-batez Hendaia herrila gaiaz, errege bezain nouble, katoliko Aitia saintia bezala eta Job bezain esteiari eskele. Joiten du ostatuko bortha ; bena ostalerra lo zelakoz luzaz haiduru egon behar ukhen zian. Azkenekoz ostalera jeikiten da eta leihoala agertzen erraiten dialarik : « Nour da hor ? » — « Ni nuzu, bestiak arrapostu, Don Juan Pedro Hernandez Rodriguez de Villanueva, conde de Malaфра, cavallero de Santiago y de Alcantara. » Ostalerak izen tarrapata horren entzutez erraiten dero españoulari : « Ountsa nahi gabetarik erran behar deizut, eztit ene etchen aski khanbera hainbeste jenterentako. » Erraitiareki leihoa zerra, eta utzuli zen oherat.

*
**

Henri IV errege houn eta otshanditakoa igaraiten zen aldibatez Frantzia behereko herri tchípiibatetan Jentia bildu zen erregeren aitziniala eta herriko alk-hate gehiena adelatu erregeri hounki jinezko pheredikubaten egitera. Ari zelarik bere pherekiari alkha-

tia, hogeï bat urhats hullanian zen astobat orroaz hasten da. Dritcho hounik beitzian Henri erregek erraiten du berhala : « Jaonak othoitzen zutiet, othoi, aldizka mintza ziteie nahi baduzie entzun zitzeikedan. » Han zirenek astoa ohiltu eta alkhatiak eman zian aitzina bere pheredikiari.

*
* *

Pharrast joan zen behin notariagana zerbait egitekorentako. Bortha truka, eta entzun beitzian : aitzina, sarthu zen ; bena etzen ihour ageri, perruket edo phapagai deitzen dien Ameriketako chori bat baizik. Urhats biga egiten tu, eta ordian choriak, behar bezala eskolaturik beitzen, erraiten dero : « Jar zite, adichkidia, ene buruzagia berhala eraichten duzu. » Pharrastek ordian, choriari buruz unguraturik eta bouneta eskietan harturik : « Pharka, jaona, ouste nizun chori bat zinela. »

*
* *

Mochkor elle. — Gizounbat ountsatto edanik merkhatian bide bazterrian zegoen, haiduru bezala, zounbat nahi nekez chutik egoiten zen. Lagunbatek erran zeron : « Gizouna, tziaori etcherat. » — « Zoaza zu zoure bidian. » — « Bena beranta duzu, eta eztukezu hoberik hor egonik. » — « Nik? bestiak aitzina; heben berian etchia hatzamanen dit. So'gizu : ungurietako etche guziak oro ikhousten tit utzulikan joaiten bata bestiaren oundotik. Ene etchiaren aldia datekianian heben nagoelarik, zist! jaozibaten sarthuko nuzu barnerat.

*
* *

Beste bi mochkor ostatutik jalkhiten ziren orri llapa, besoz beso. « Errak to, bata, hi eta ni aberats bagine, beste zounbait bezala, baginikek zertan egar goure sosa. » — « Ago ichilik, astoa, ihardesten dero lagunak; nahi bezañ aberats izanik ere ezginirokek

gaor dugun beno haboro ardou chorroan sar ahal. Nour duk arren gu beno aberatsagorik? » — « Gaor bai, bena bihar? » Etziren batere gaichi mintzo ez bata ez bestia goure bi gizounttoak. Halere orri edo beste, biharamenaz orhitzen eztenak, egun houn guti duke.

*
* *

Aphezkupu bati galthatzen zeren behin zerentako Jesus Krist, arraphitz landan, lehenik agertu zen emazte elibati. Aphezkupiak ihardetsi : « Haren arraphiztiaren berria bertanago heda ledin. »

MAIATZA edo EPHAILA
Eg. luzatzen dira oren eta laordenez

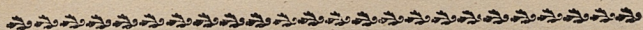

- Ⓐ a. o. 3ⁿ, goizanko 6^{or} eta 26^{min}.
Ⓑ a. l. 11ⁿ, goizanko 2^{or} eta 47^m.
Ⓒ a. b. 17ⁿ, arratseko 5^{or} eta 47^m.
Ⓓ l. l. 24ⁿ, arratseko 5^{or} eta 49^m.

ARRAMAIATZA edo BAGILA
Eg. luz. dira oren eta 1/4, 22^a drano.

- Ⓐ a. o. 1ⁿ, arratseko 10^{or} eta 2^{min}.
Ⓑ a. l. 9ⁿ, goizanko 10^{or} eta 9^{min}.
Ⓒ a. b. 16ⁿ, goizanko or. eta 42^m.
Ⓓ l. l. 23, goizanko 9^{or} eta 3^{min}.

1 Astizken.	J. Filipe et. Jak. Ap.	1 Nesk. <i>IV Th. B.</i>	s. Kler.
2 Ostegun.	D ^a Khurutze.	2 Igante. 1.	TRINITATE.
3 Ostirale.	s ^a Monika.	3 Astelehen.	s ^a Klotilda.
4 Neskanegun.	s. Pio, V.	4 Asteharte.	s. Frantzes K.
5 Igante. 4.	s. Johana Eb. B. L.	5 Astizken.	s. Bonifazi.
6 Astelehen.	s. Stanizlas.	6 Ostegun.	BESTABERI.
7 Asteharte.	J. Migel. Ag.	7 Ostirale.	s. Majan.
8 Astizken.	s. Gregori, Na.	8 Neskanegun.	s. Medart.
9 Ostegun.	s. Antoneñ.	9 Igante. 2.	s ^a Prima.
10 Ostirale.	s. Oriens.	10 Astelehen.	s ^a Margarita.
11 Neskanegun.	s. Nere et Akil.	11 Asteharte.	J. BARNABE, a.
12 Igante. 5.	<i>Errozaxioniak.</i>	12 Astizken.	s. Johane F.
13 Astelehen.	s. Johane Sala.	13 Ostegun.	s. Antoni, Pad.
14 Asteharte.	s. Eutrope.	14 Ostirale.	J. BIHOTZSAK.
15 Astizken.	SALBATORE	15 Neskanegun.	s ^a Jermena.
16 Ostegun.	s. Paskal.	16 Igante. 3.	s. Frantzes R.
17 Ostirale.	s. Venanzio.	17 Astelehen.	s. Avit.
18 Neskanegun.	s ^a Pudenziana.	18 Asteharte.	s ^a Marina.
19 Igante.	s. Bernardein.	19 Astizken.	s. Jervasi eta Prot.
20 Astelehen.	s. Petiri Zel.	20 Ostegun.	s ^a Juliana F.
21 Asteharte.	s ^a Kiteria.	21 Ostirale.	s. Louis Gonz.
22 Astizken.	s. Ubalde.	22 Neskanegun.	s. Paoleñ.
23 Ostegun.	<i>A. B. Laguntz.</i>	23 Igante. 4.	s. Eusebio.
24 Ostirale.	s. Gregori VII.	24 Astelehen.	J. JOHANE BA.
25 Neskanegun.	PHENTEKOSTE.	25 Asteharte.	s ^a Eurosia.
26 Igante.	s. M. Mad. P.	26 Astizken.	s. Johane eta Paola.
27 Astelehen.	s. Agosti.	27 Ostegun.	s. Prosper.
28 Asteharte.	s. Garzia.	28 Ostirale.	s. Irene.
29 Astiz. <i>IV Th. B.</i>	s. Felis.	29 Neskanegun.	J. PETIRI et P.
30 Ostegun.	s ^a Anjela.	30 Igante. 5.	J. Pholer. orb.
31 Ostir. <i>IV Th. B.</i>			

UZTAILA

Egunak llaburtzen dira oren 1ez.

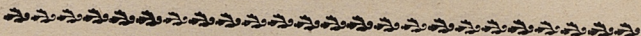
- Ⓐ a. o 1ⁿ, goizanko 11^{or} eta 27^m.
 Ⓔ a. l. 8ⁿ, arrastiriko 3^{or} eta 29^m.
 Ⓒ a. b. 15ⁿ, goizanko 10^{or}, eta 20^m.
 Ⓓ l. l. 23ⁿ, goizanko 2 oren^{an}.
 Ⓔ a. o. 30ⁿ, arratseko 1^{or}, eta 43^m.

AGORRILA

Egunak llaburtzen dira oren 1 1/2

- Ⓔ a. l. 6ⁿ, arratseko 8^{or} eta 11^m.
 Ⓒ a. b. 13ⁿ, arratseko 8^{or} eta 37^m.
 Ⓓ l. l. 20ⁿ, arratseko 8^{or} eta 1^m.
 Ⓔ a. o. 29ⁿ, goizanko 8^{or} eta 35^m.

1 Astelehen.	s. Tierri.	1 Ostegun.	J. Petiri kati.
2 Asteharte.	A. B. Bizitaz.	2 Ostirale.	s. Esteb. err.
3 Astizken.	s. Gillen.	3 Neskanegun.	J. Ezteber. edir.
4 Ostegun.	s. Léon II.	4 Igante. 10.	s. <i>Dominiche</i> .
5 Ostirale.	s. Zirile.	5 Astelehen.	A. B. Elhurr.
6 Neskanegun.	s. Trankile.	6 Asteharte.	J. K. Transfig.
7 Igante. 6.	J. K. <i>Odol Pr.</i>	7 Astizken.	s. Kajetan.
8 Astelehen.	sa Beronika.	8 Ostegun.	s. Ziriako.
9 Asteharte.	sa Elisabet, P.	9 Ostirale.	s. Jermeñ.
10 Astizken.	Zazpi anaie m.	10 Neskanegun.	s. Laorentz, m.
11 Ostegun.	s. Pio.	11 Igante. 11.	s. <i>Tiburze</i> .
12 Ostirale.	s. Johane G.	12 Astelehen.	sa Klara.
13 Neskanegun.	s. Anaklet.	13 Asteharte.	sa Radegonda.
14 Igante. 7.	s. <i>Bonaventura</i> .	14 Astizken.	s. Eusebio.
15 Astelehen.	s. Henrik.	15 Ostegun.	A. D. M. Zelialat.
16 Asteharte.	A. B. KARMEL.	16 Ostirale.	s. Rok.
17 Astizken.	s. Aletsis.	17 Neskanegun.	sa Emilia.
18 Ostegun.	s. Kamille.	18 Igante. 12.	s. <i>Joakino</i> .
19 Ostirale.	s. Bizente Paolo.	19 Astelehen.	sa Filomena.
20 Neskanegun.	s. Filibert.	20 Asteharte.	s. Bernat.
21 Igante. 8.	sa <i>Pratseda</i> .	21 Astizken.	s. Julien Lesk.
22 Astelehen.	sa M. Madalena.	22 Ostegun.	s. Ipolita.
23 Asteharte.	s. Apolinari.	23 Ostirale.	s. Filipe Ben.
24 Astizken.	s. Kristina.	24 Neskanegun.	J. BARTOL., ap.
25 Ostegun.	J. JAKOBE, ap.	25 Igante. 13.	s. <i>Louis</i> , erreg.
26 Ostirale.	sa Aña.	26 Astelehen.	s. Zefirri.
27 Neskanegun.	s. Galatori.	27 Asteharte.	s. Jusef Kal.
28 Igante. 9.	s. <i>Nazari</i> .	28 Astizken.	s. Agosti.
29 Astelehen.	sa Marta.	29 Ostegun.	J. Joh. Lephom.
30 Asteharte.	s. Abdon.	30 Ostirale.	sa Rosa, Lima.
31 Astizken.	s. Iñazio Loi.	31 Neskanegun.	s. Remoun N.

BURUILA edo SETEMER

Eg. llaburtzen dira or. 1 eta 3/4 ez.

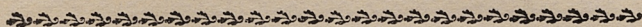
- Ⓐ a. l. 5ⁿ, gaiko oren eta 36^{min}.
- Ⓑ a. b. 12ⁿ, goizanko 9^{or} eta 28^m.
- Ⓓ l. l. 20ⁿ, arrastiriko oren eta 43^m.
- Ⓔ a. o. 27ⁿ, arrastiriko 5^{or} eta 45^m.

URRIETA

Eg. llaburtzen dira oren 1 eta erdiz.

- Ⓐ a. l. 4ⁿ, goizanko 9 or. eta
- Ⓑ a. b. 12ⁿ, gaiko oren eta 21^{min}.
- Ⓓ l. l. 20ⁿ, goizanko 6^{or} eta 7^{min}.
- Ⓔ a. o. 27ⁿ, goizanko 3^{or} eta 15^m.

1 Igante. 14.	s. Jiles.
2 Astelehen.	D. Justi.
3 Asteharte.	s. Lizier.
4 Astizken.	sa Frantzesa Ch.
5 Ostegun.	s. Laorenz J.
6 Ostirale.	s. Onesiforo.
7 Neskanegun.	s. Zebero.
8 Igante. 15.	A. B. SORTZIA.
9 Astelehen.	s. Omer.
10 Asteharte.	sa Pulkeria.
11 Astizken.	s. Iazinte.
12 Ostegun.	s. Gi.
13 Ostirale.	sa Ujenia.
14 Neskanegun.	D ^{na} Khurutze.
15 Igante. 16.	A. B. Izen Saint.
16 Astelehen.	s. Ziprien.
17 Asteharte.	s. Frantz. zaor.
18 Astiz. IVTh.B.	s. Jusef Kup.
19 Ostegun.	s. Janvier.
20 Ostir. IVTh.B.	s. Eustache.
21 Nesk. IVTh.B.	J. MATHIU, Eb.
22 Igante. 17.	A. B. Dolor.
23 Astelehen.	sa Tekla.
24 Asteharte.	A. B. Librazalia
25 Astizken.	s. Aostinde.
26 Ostegun.	s. Tomas Vil.
27 Ostirale.	s. Kosma eta Dam.
28 Neskanegun.	s. Faoste.
29 Igante. 18.	J. MIGEL, ark.
30 Astelehen.	s. Jeronimo.

1 Asteharte.	s. Remi.
2 Astizken.	Ainguru beg.
3 Ostegun.	s. Binzeslaz.
4 Ostirale.	s. Frantzes, As.
5 Neskanegun.	s. Apolinari.
6 Igante. 19.	ARRUSARIOA.
7 Astelehen.	sa Fide.
8 Asteharte.	sa Birjita.
9 Astizken.	s. Denis.
10 Ostegun.	s. Frantzes B.
11 Ostirale.	sa Sabina.
12 Neskanegun.	sa Daonina.
13 Igante. 20.	A. B. Amatarz.
14 Astelehen.	s. Kalista.
15 Asteharte.	sa Teresa.
16 Astizken.	s. Beltran.
17 Ostegun.	sa Edvije.
18 Ostirale.	J. Luk, Eb.
19 Neskanegun.	s. Grat, Olor.
20 Igante. 21.	A. B. Garbitarz
21 Astelehen.	s. Johane K.
22 Asteharte.	sa Ursula.
23 Astizken.	s. Petiri, Alk.
24 Ostegun.	s. Rafael, ark.
25 Ostirale.	s. Krespi.
26 Neskanegun.	Salbazalia.
27 Igante. 22.	A. B. Patron.
28 Astelehen.	J. SIMOUN, ap.
29 Asteharte.	sa Eusebia.
30 Astizken.	s. Kazien.
31 Ostegun.	s. Zirizio.

AZAROA edo GOROTZILA
Egunak llaburtzen dira orenez.

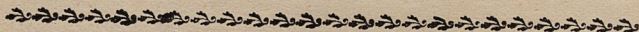

- ☾ a. l. 2ⁿ, arratseko 7^{or} eta 34^m.
 ● a. b. 10ⁿ, arratseko 7^{or} eta 43^m.
 ☽ l. l. 18ⁿ, arratseko 8^{or} eta 33^m.
 ☿ a. o. 25ⁿ, arrastiriko or. eta 27^m.

ABENTIA edo NEGILA
Eg. llaburtzen dira 27^{min}, 22no.

- ☾ a. l. 2ⁿ, goizanko 9^{or} eta 59^m.
 ● a. b. 10ⁿ, arrastiriko 3^{or} eta 2^m.
 ☽ l. l. 18ⁿ, goizanko 8^{or} eta 41^m.
 ☿ a. o. 25ⁿ, gaiherdi eta 25^m.

1 Ostirale.	DONISANTORE.
2 Neskanegun.	PURG. ARIMAK
3 Igante. 23	<i>Errelikia S.</i>
4 Astelehen.	s. Charles Bor.
5 Asteharte.	s. Zakaria.
6 Astizken.	s. Leonart.
7 Ostegun.	s. Florent.
8 Ostirale.	Lao Martirak.
9 Neskanegun.	s. Teodoro.
10 Igante. 24	ELIZEN SAKR.
11 Astelehen.	J. MARTHINE.
12 Asteharte.	s. Marti.
13 Astizken.	s. Stanizlaz K.
14 Ostegun.	s. Didazi.
15 Ostirale.	sa Jertruda.
16 Neskanegun.	s. Edmon.
17 Igante. 25	s. Gregori T.
18 Astelehen.	s. Odon.
19 Asteharte.	sa Elisabet Ong
20 Astizken.	s. Felis, Val.
21 Ostegun.	A. B. Eskentzia
22 Ostirale.	sa Zezila.
23 Neskanegun.	s. Klement.
24 Igante. 26.	s. Johane Kh.
25 Astelehen.	s. Katalina.
26 Asteharte.	s. Konrad.
27 Astizken.	s. Virjilo.
28 Ostegun.	s. Morino
29 Ostirale.	s. Saturni.
30 Neskanegun.	J. ANDREU, Ap.

1 Igante.	ABENTUKO 1 ^a .
2 Astelehen.	sa Bibiana.
3 Asteharte.	s. Frantzes Zab.
4 Astizken.	sa Barbara.
5 Ostegun.	s. Sabaz.
6 Ostirale.	s. Nikolas.
7 Neskanegun.	s. Anbroisi.
8 Igante.	A. B. KONZEP.
9 Astelehen.	s. Jeronze.
10 Asteharte.	sa Ulalia.
11 Astizken.	s. Daniel.
12 Ostegun.	s. Melkiade
13 Ostirale.	sa Luzia.
14 Neskanegun.	s. Arzene.
15 Igante.	Abentuko 3 ^a .
16 Astelehen.	sa Adelaida.
17 Asteharte.	s. Gazieñ.
18 Astiz. IV Th. B.	s. Urbeñ.
19 Ostegun.	s. Liberat.
20 Ostir. IV Th. B.	s. Lazaro.
21 Nesk. IV Th. B.	J. TOMAS, Ap.
22 Igante.	Abentuko 4 ^a .
23 Astelehen.	s. Honorat.
24 Asteharte.	sa Delphina.
25 Astizken.	EGUBERRI.
26 Ostegun.	J. EZTEBE, M.
27 Ostirale.	J. Johane, Eb.
28 Neskanegun.	Haor Inozent.
29 Igante.	s. Tomas, Kant.
30 Astelehen.	s. Manzuet.
31 Asteharte.	s. Zilbestre.

OURTHEKO HAROAK :

BEDATSIA hasten da martchoko	20 ^{an} .
UDA hasten da arramaiaatzeko	21 ^{an} .
LARRAZKENA hasten da buruilako	23 ^{an} .
NEGIA hasten da abentuko	22 ^{an} .

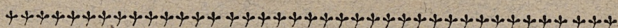
MERKHATIAK ETA FEIRAK EDO BAKHIAK

MAOLEN : **m.**, asteharte oroz ; **f.**, buruilako 6ⁿ. — ATHAR-RATZEN : **m.**, astelehenez, amoustetik ; **f.**, Phentekoste biharamenian *eta* Donisantore ondoko astelehenian. — DONA JOANE GARAZIN : **m.**, asteleh. amous. ; **f.**, Bazko *eta* Phentekoste ondoko astehartian. — DONA PALEUN : **m.**, ostir., amoust. ; **f.**, Bazko ondoko ostegunian, *eta* abentuko 26ⁿ. — GARRUZEN : **m.**, ostir. amoust. ; **f.**, agorrila 1ⁿ *eta* azaroko lehen astizkenian. — IRISARIN : **m.**, neskaneg., amoust., **f.**, baranthail. 3ⁿ *eta* aphiril. 15ⁿ. — AHAZPARNEN : **m.**, asteh. amoust. ; **f.**, Bazko ondoko astizk. — IZOURAN : **m.**, asteh. amoust. — NAVARENKOSEN : **m.**, astizk. ; **f.**, Erramu aitzineko astizkⁿ, *eta* abentu 8ⁿ. — ORTHEZEN : **m.**, asteh. ; **f.**, martchoko *eta* urrietako lehen astehⁿ. — OLOROUN : **m.**, ostir. *eta* asteh. ; **f.**, maiatz. 1ⁿ ; *eta* buruila 8ⁿ, hirour eg. — PAOBEN : **m.**, astel. *eta* osteg., **f.**, Gorozum. lehen astelehⁿ, *eta* Jaondona Martinez, 8 eg. — SALIESEN : **m.**, ostegunez ; **f.**, baranth. heren astizkⁿ *eta* urrietako azken ostegunian. — SALBATARREN : **m.**, neskanegunian.

Edirengia

I. Egiazko erreligionia	81
II. Uskara eta Uskal Herria.....	84
III. Abarizia aphurbat.....	90
IV. Laborantcha :	
1º Uztak 1900 ^{an}	92
2º Kabaletako eritarzuna	95
3º Laborantchako eskola berribat.....	98
V. Istoria eta erasi.....	101

Armanak Uşkara

edo

Iberouko Egunaria

1902 gerren onrtheko

Jinkoa eta Herria !

Zuhurtarzuna eta lana!

Eta bizi bethi Uskalduna !

Iao ! Iao !

I-a-a-a-a-o-o-o-o-o !

SALTZEN DA

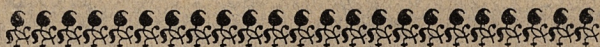
Maolen

DETCHEVERRY enian

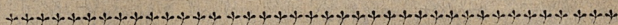
Atharralzen

MENDIONDO-SANTZENIAN

Preziosa : SOS BAT

Edirengia

I. Zouin errelijione haita.....	105
II. Bi anaie martiren istoria.....	109
III. Komunetako budjeta.....	111
IV. Gazteria ostatietan.....	113
V. Laborantcha :	
1º Uztak 1901 ^{an}	115
2º Aihenaren eritarzunbat : Filoxera.....	118
3º Espanako lur sagarra.....	124
VI. Isteria eta erasi.....	125

